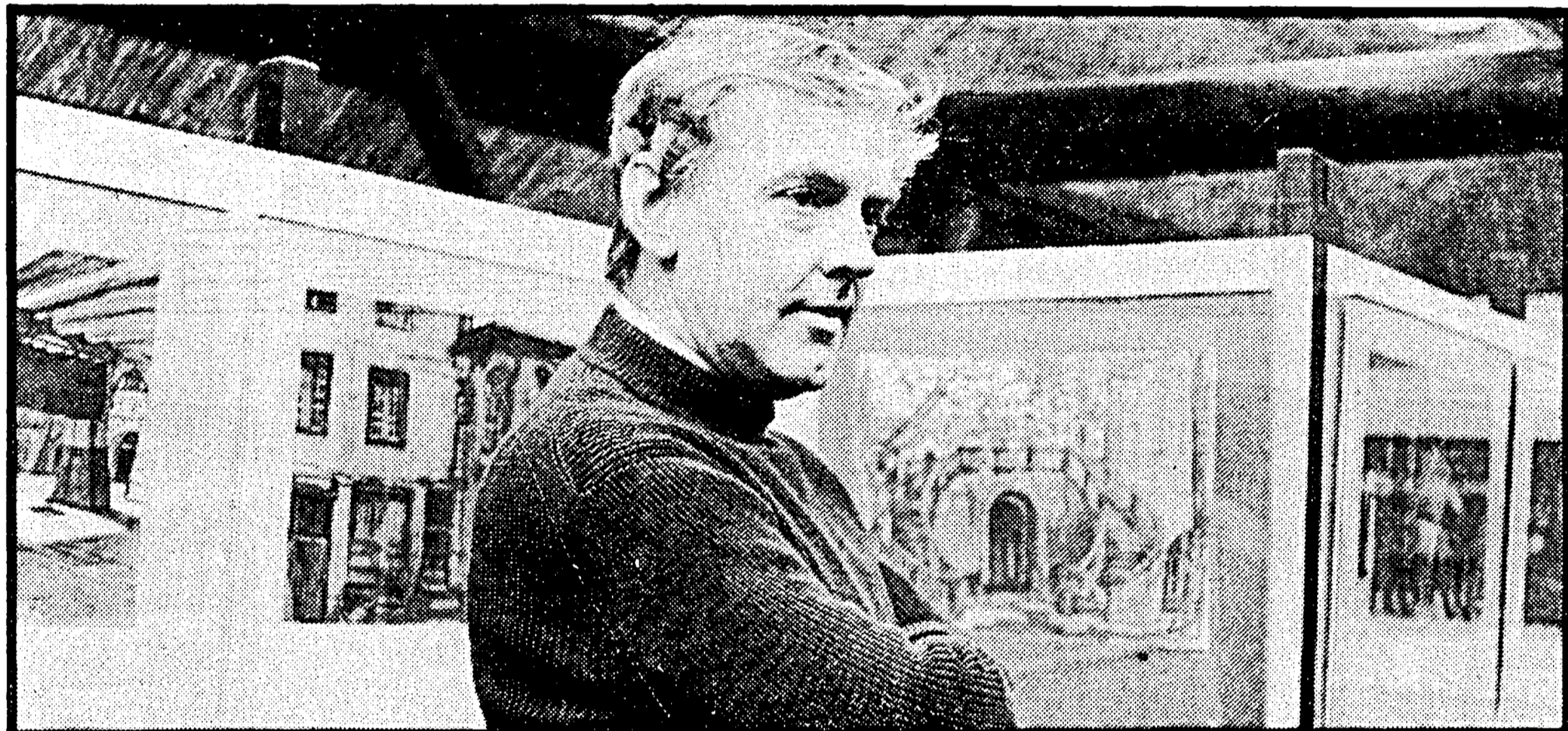
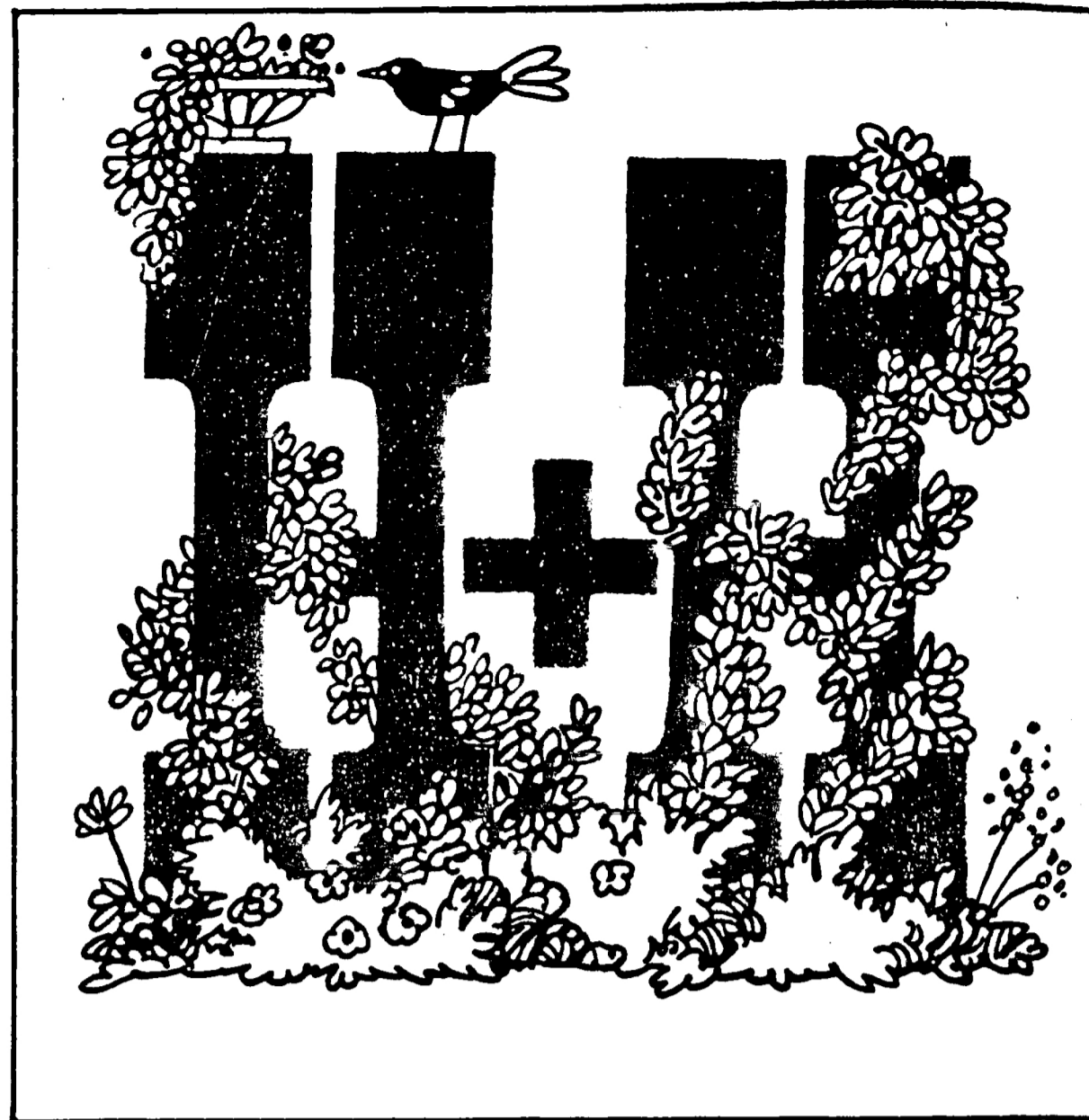

'Ik wil de creativiteit van de medemens overal als een douche overheen hebben,' zegt Louis le Roy, als hij praat over zijn tuin-experimenten:

'In Lewenborg ben ik heel sociaal bezig'

Louis le Roy, die ook schildert, hier bij een van zijn exposities

Een vorm van nuttige vrijetijdsbesteding kan tuinieren inderdaad zijn. Maar je hebt tuinen en tuinen. De ene tuin leg je aan, al dan niet voorzien van een van die vele boeken daarover, vanachter de tekentafel: terrasjes van vier vierkante meter daar, vijftig elders, hier dus het boompje, een grasperkje en bloementuintje. Je kunt er vele vrije zaterdagen in bezig zijn. Je hebt ook andere tuinen. Die maak je alleen niet in één dag. Het zijn tuinen die nooit af zijn, die zich blijven ontwikkelen en waar de mens niet als een dirigent boven staat, integendeel, zich een wat bescheidener plaatsje toebedeelt. Samen met de natuur lukt het ook. In Oranjewoud houdt Louis Le Roy zich daar al vele jaren mee bezig. Wim Jassies hoorde hem aan. Het werd geen verhaal over de aanleg van een - stadstuinje-op-het-noorden.

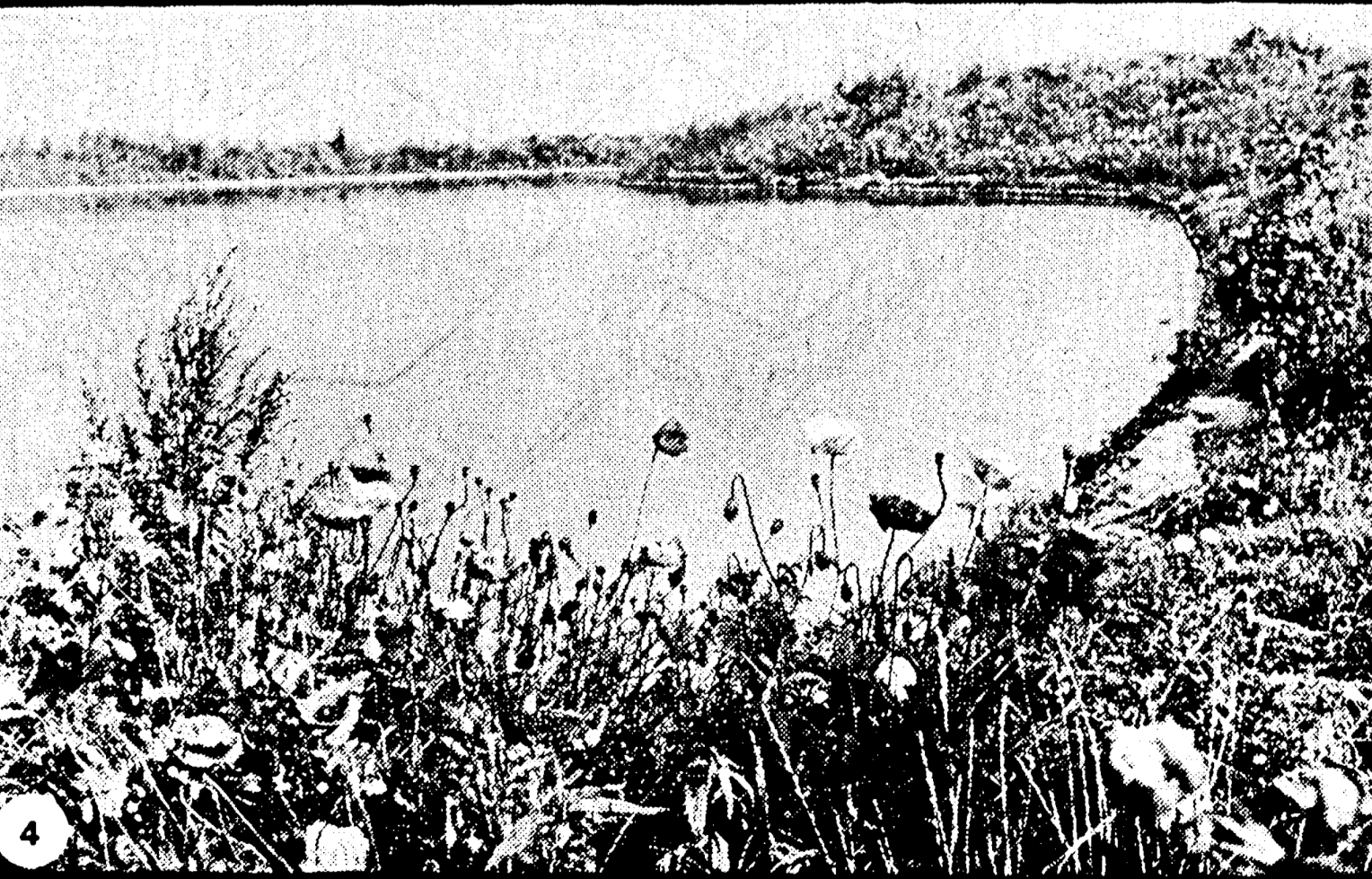
Zo'n goeie vijf jaar geleden noemden ze hem „die ecoloog uit Oranjewoud bij Heerenveen“, naderhand is dat ecoloog veranderd in „tuinman“. Maar angezen hij veel meer is dan ecoloog of tuinman, laat hij het zelf maar bij zijn naam — die valt al voldoende op — Louis Le Roy. Een man om wie zich verhitte discussies hebben afgespeeld, en nog altijd zijn er legio tegenstanders. Zijn tuinproject bij de universiteit in het Belgische Leuven zal binnenkort onder asfalt en beton verdwijnen. Jaren geleden adverteerden traditionele tuincentra met de aanleg van „Heerenveense Tuinen.“ Heb je wat aan de ideeën van Le Roy als je zelf je eigen kleine stadstuinje wilt aanleggen? De man kan er uren over praten. Dat doet hij dan ook. Een vloed van woorden, allemaal erg doordacht, geen holle frasen. Een tuin aanleggen is niet een klein lapje grond gezellig beplanten, het is uitgaan van een maatschappijvisie. Het verhaal van Le Roy is ook een politiek verhaal. „Het milieu begint bij mij thuis,“ zegt hij ook.

Paars bloempje
Zijn huis in Oranjewoud. Voor het grootste deel zelf gebouwd. Rondom geen grasperkjes en bolbegoniaperken, wel alle mogelijke struiken, heesters en bomen die in de loop der jaren weelderig zijn opgeschoten, daar tussenin talloze bodembedekkers. Het ziet er gezond uit. Ergens bloeit een fleurig paars bloempje. „Kijk“, zegt Le Roy, „een hele zeldzame“ — en noemt een Latijnse naam. „Daar ligt de oude kleuterschool“. Hij wijst naar een ruw opgetaste muur op de tuin. „Ik kan alles gebruiken.“

„Groenboeken“ worden al die boeken genoemd die over tuinaanleg verschijnen. En dat zijn er heel wat. In boekhandels worden er al aparte kasten voor ingericht. Er is een nieuwe markt. De hausse van de heidetuin schijnt voorbij, de patio en de barbecuekuil komen steeds meer op, de „Le Roy-tuin“ is voor velen een nog te wilde aangelegenheid. Le Roy kent in zijn systeem niet de gladgeschoren grasperken, de langs een touwtje gepote narcissen, de rechtgeknipte haagjes, het spitten van de grond. „Ik rotzooi maar wat aan“, zei schilder Karel Appel enkele jaren geleden provocerend. Voor het systeem van Le Roy kan daar als variant op gezet

1-3: Le Roy en vrijwilligers bezig met de vrije tuinaanleg in Lewenborg.

2-4: Klaprozen en andere wilde bloemen „van vroeger“ waren een deel van het resultaat.

zijn werk ook al zo vast zit in structuren, wil niet in zijn tuin ook die leidinggevende structuur ontmoeten. Mensen in volkstuincomplexen mogen hun tuintje daar niet ontwikkelen, zoals ik propageer — in het geheel is het dan niet ordelijk.“

Lappendeken

„Vele kleintjes maken één grote“, zegt Le Roy, als we het over het zogeheten „Le Roy-gebied“ in de Groninger nieuwbouwwijk Lewenborg hebben. De mensen elders in deze wijk hebben allemaal keurig hun lapje grond afgebakend — bij het gebied dat zijn naam draagt is het er wat anders toegegaan: „Ik vind, dat als je kleine tuinen accepteert, dat niet moet inhouden, dat dit kleine gebiedje van jezelf niet in een openbaar gebied kan overlopen. De mensen van die tuintjes kunnen het openbaar groen-gebied gedeeltelijk als hun groengebied zien.“

Dat is allemaal niet vanzelf gegaan, vooral ook, omdat in de berichtgeving in de pers de negatieve zaken veel te veel naar voren zijn gehaald.“ Een tuin moet in de visie van Le Roy een geïntegreerd deel zijn van de stad. In Lewenborg lukt dat nu een beetje, maar er zijn veel meer mogelijkheden: „Maak van al die armelijke plantsoenen volkstuinjes, dan krijg je ze als een soort van lappendeken over de stad. Daarom zeik ook, dat mensen in Lewenborg hun tuintjes moesten laten overlopen in het aangrenzende gebied! Hij peinst even, zegt dan bedachtzaam: „De grootschaligheid is versnipperd.“

Super-georganiseerde tuinen

De Bond van Volkstuinhouders heeft zijn verbazing er over uitgesproken dat er zo weinig belangstelling was voor een volkstuin in de nieuwste wijk van Groningen, Beijum. Voor Le Roy is dat niet zo verwonderlijk: „Tuinen, en met name volkstuinen worden nog steeds aan een bepaalde vorm, structuur gebonden. Het moeten in die volkstuincomplexen nog steeds van die super-georganiseerde tuinen worden. Maar ik geloof, dat die tijd voorbij is. De mens, die overdag in

in steden misschien weer andere vogels dan alleen mussen.“ „Het stedelijke plantsoen is nu minder activerend dan de plantsoenen die een meer organische structuur vertonen. Klassieke parken mogen best blijven, maar je moet een optelsom krijgen van uit een andere richting.“ „Ik mag toch wel een soort wereld-van-mezelf maken? De steden van nu zijn heus niet veel beter dan die van vroeger — maar vroeger mocht je meer. Je zit nu met legio voorschriften, zodat je zelfs je balkon niet meer mag inrichten, zoals je zou willen. De slechte steden zijn niet te danken aan de architecten, zij zitten ook aan veel te veel voorschriften vast.“

Esthetiek

Een uitspraak: „De enige plek, waar het leven zich nog kan etaleren, zijn de niet-bebouwde gebieden. Daar moet je dus het leven zijn gang laten gaan. De plantsoendiensten begrijpen dat nog steeds niet. Als een bepaald gebied gerealiseerd is, dan zegt men bij de plantsoendienst: „Dat is het gemiddelde van nu, dat laten we nu zo liggen.“ Le Roy kan zich daar knap over opwinden: „De eeuwigdurende beweging zou het statische stadsbeeld geweldig verlevendigen.“ „De architect moet ook afstand doen van zijn trots. Hij moet zijn gebouw niet zien als een esthetisch eindproduct. Als je de wereld esthetisch gaat benaderen, sluit je dynamische processen uit. Esthetiek is namelijk statisch.“

Grensjes opheffen

„In Lewenborg ben ik heel sociaal bezig. Ik leer ze er lopen, met vallen en opstaan. Als ik te vroeg zou ingrijpen, dan worden ze weer belemmerd in hun ontwikkeling. Als ze vallen, dan accepteer ik het product dat het oplevert. Om dat vertrouwen te krijgen, kost een enorm lange tijd. Er moet een cultuur ontstaan, waarin dit wordt geaccepteerd. Daarom willen mijn

tegenstanders die dingen van mij ook afbreken. Ze willen voorkomen dat de mens inziet, dat hij best zelfstandig kan handelen. De mens voelt zich opgesloten in ongeloflijk kleine ruimten, hij wordt daarin in een soort van in-activiteit gedwongen. Als mensen meer ruimte krijgen, zie je dat ze losser bezig zijn. Alles wordt echter versnipperd. Ik zeg: „Hef die grensjes op, zie het visueel niet meer als kleine stukjes.“

Louis le Roy bezig zien is een ervaring op zich. Ook het enthousiasme is opvallend en wordt gretig overgenomen door de groep waarmee hij werkt. Zaaierend en potend trek hij door „zijn“ gebied. Op papier heeft hij een ruwe schets, voor de rest moet alles „groeien“. Alles in het gebied moet vol, daarna kun je aan de gang, regulerend optreden, om toch een aantal noodzakelijke onderdelen in het plan in te brengen: paden, een open plek, een schuurtje. De bedoeling is op langere termijn dat dit soort tuinen zich zelf weet te redden.

Creativiteit als douche

Het verhaal van Le Roy houdt ook zijn visie in op grondpolitiek. „Elke cultuur“, zegt hij, „is gebaseerd op de macht van grond. Iedereen die grond bezit, manipuleert de wereld. Ik ben bezig met de wereld, ik ben bezig een beetje tegenwicht te geven. Ik heb gemerkt, dat mijn tegenstanders zeggen: Hé, hij komt aan onze grond. Dat soort dingen zeggen ze, als ze doorhebben, wat ik met mijn verhaal bedoel. . . . dat grond dus van iedereen is. Iedereen moet de gelegenheid hebben wat te doen op een terrein, waar hij getolereerd wordt — dat hij kan doen wat hij wil ontwikkelen.“ „Ik wil de cultuur verrijken. Ik werk niet nu, ik werk in de tijd. Je moet niet alleen bezig zijn tot meerdere glorie van jezelf. Ik doe ook afstand van elke trots — ik wil de creativiteit van de medemens overal als een douche overheen hebben.“

Wim Jassies